

kritikk

“Men okkara (sokallaðu) liberalu politikarar hava ligið á song og fostrað eina nýggja hetju. Hesin reystkappin er tann, sum altíð er fúsur at snýta sítt land, sum stingur í sekkin, um skattaprosentið fer eitt hálv stig upp. Hann letur so onnur, ofta fólk sum eru verri fyri enn hann, rinda fyri vegir, sjúkrahús, skúla, allar tær tænastur, sum tryggja hansara avvarðandi, sum eftir eru, einum pápa, eini ommu, einum brekaðum barni, eina sømiliga tilveru. Tað er hesum svikum, okkara høgraliberalu politikarar leiftra fyri - øllum teimum, sum ikki gera sína skyldu móti landi og fólki.”

Eg vænti, at Hanus Kamban her serliga hugsar um, at sjómannafrádrátturin hevur verið við til at skapa hetta sjálvsøknið. Sjómannafrádrátturin kann hava verið við til at minka um solidaritetskensluna hjá før-oyingum, tí um sjómenninir ikki skulu sýna solidaritet, hví skulu tey á landi so gera tað? Hevur sjómannafrádrátturin skundað undir eitt skattapolitiskt diskurs-skifti?

Eg skal ikki avvísa, at hetta hevur gjørt seg galdandi, men neyðugt er eisini at síggja hetta í einum størri perspektivi. Partvíst er individualistiska rákið ikki avmarkað til Føroyar, men hevur ment seg í einum størri nærum-globalum samanhangi (ið Hanus Kamban eisini vísir á), partvíst er individualistiska rákið eitt úrs-lit av sjálvari globaliseringini og teknologimenningini, ið gera tað møguligt at velja nýggjar soci-alar samanhangir, hvarvið gomlu solidaritets-platformarnir missa sína styrki. Og partvíst er tað váðamikið at varðveita eitt dýrt, socialistiskt samfelag úti í Norð-uratlantshavi, tá veruleikin er, at íbúgvur tess kunnu “atkvøða við beinununum” og flyta til onnur lond, har tey fáa betri sømdir í mun til teirra egnu lívsstílsynski (“exit” í staðin fyri “voice”). Tilíkt ber til í lukkaðum londum sum Cuba og Norðurkorea, men í einum opnum samfelagi sum tí

føroyska er hetta ein ideologisk illusión.

At enda skal sigast, at man eisini kann argumentera fyri, at vælferðarstaturin skapar individ-ualisering og harvið sjálvsøkni. Tað at man kann fáa vælferðarágóðar uttan at geva nakað afturfyri, ger, at man í minni mun nýtist at laga sín atburð í mun til sítt sociala um-hvørvi. Hetta er sera paradoksalt, og ilt er at siga hvussu nógv hugsa soleiðis og handla hareftir. Í t.d. Danmark hevur man tó ávíst, at al-menn socialhjálpi í nógvum førum virkar socialt niðurbrótandi. Sjálvt socialdemokratiski arbeiðs-málaráðharrin Mette Frederiksen tykist hava skilt hetta.

Eisini velur Hanus Kamban at kalla sjálsokin menniskju fyri svíkjarar, men hetta gevur bara meining út frá einum ávís-um ideologiskum sjónarhorni. Í libe-ralistiskari ideologi er sjálvsøkni og stremban eftir vinningi ein av motorunum í kapitalistiska samfelagsbúskapinum. Ein liberalistur metir júst, at um øll eru sjálvsøkin, so gerast vit øll ríkar. So ja, sjálvandi vilja libera-listar mæla til sjálsokini, tí tað er ein so avgerandi partur av teirra ideologi. Ein liberalistur vil júst meta, at man svíkir, um man ikki tekur sjálvsøkna ábyrgd, men krógvar seg aftanfyri kollektiv-inum.

Frá borgara til brúkara?

“Borgarin” er eitt hugtak, ið er nógv viðgjørt í samfelagsfrøðiligum litt-eraturi, og Hanus Kamban metir, at borgarin hevur givið upp at vera borgari:

“Fólkaflokkurin er farin undir at útruðda sína egnu stætt. Hvat, kunnu vit spyrja, er tann djúpara orsokin til hetta paradoks? (...) ein kann siga, at borgarin í dag sjálvboðin hevur vrakað sín egna status og slept síni egnu tign. Hann umboðar ikki longur hvørki upplýsing, moral, tjóðskap ella á-trúna, og so als ikki tað slagið av dirvi, sum vit plaga at rópa courage civil.”

Eg hugsar tó, at hetta ikki bara er ein spurningur um, at borgarin

missir demokratiskan áhuga vegna “defaitismu”. Tað er eisini ein spurningur um, at borgarin í størri mun umbroyttist til ein brúkara. Fokus skiftir sostatt frá neyva samanhanginum millum rættindi og skyldur (ret og pligt), ið tykist vera idealið hjá Hanus Kamban. Í staðin verður samfelagið marknaðargjørt og ágóðar tess verða ein spurningur um forbrúk. Eg haldi, at eitt tilíkt perspektiv hevði givið eina betri mynd av hví borgarin velur at niðurprioritera “pliktetisk” hugtøk sum upplýsing, moral, tjóðskap, átrúnað, umsorgan o.s.fr., meðan “nyttuetisk” og meiri individualistisk/konsumeristisk hugtøk í staðin vinna frama.

At kritisera ideologi við ideologi

Sum sagt haldi eg, at greinarøðin hjá Hanusi Kamban var stak áhugaverd og inspirerandi at lesa, men umframt tey (vónandi) konstruktivu kritikkpunkt, ið eg havi skrivað í hesi greinini, vil eg koma við einum hjartasuffi. Tá man roynir at vísa á, at onnur eru ideologiskt blindað, átti man at hildið seg til at avmont-era argumentini hjá politisku móttstøðufólkunum. Tá man mótmælir ideologiskum blindni, er ikki snilt at avdúka egnar ideologiskar blindvinklar. Tað haldi eg, at Hanus Kamban í fleiri førum ger seg sekan í, og tað er spell, tí greinarøðin kundi havt verið betri enn hon gjørdist.

Ideologi kann absolutt vera upplýsandi, men í hesum føri haldi eg tíverri, at Hanus Kamban sjálvur verður eitt sindur blindaður av ideologiini. Og tá missir kritikkin ta styrki, ið hon átti at havt, tí eg eri samdur í, at verandi ógvusliga høgrasnaring má kritisera, tí tað sær í skriv-andi stund veruliga út sum at landsins leiðsla (við vilja?) yv-irtulkar tann viljan, ið fólkið útrykti á løgtingsvalinum 2011.

Frank Davidsen

Borgarliga »Paradíssamfelagið« í eygsjón

So er tað ikki ein spurning-ur um, men nær samhaldfasta samfelagið fær mønustingin. Tað veldst eisini hinvegin um hvussu skjótt sitandi høgra samgonga við Sambandsflokkinum sum høvuðsstuðul fær niðurlag-að okkara vælferðarsamfelag. Búskaparligi leisturin er lagd-ur soleiðis til rættis, at Mekka hjá teimum høgra konservativu kreftunum USA verður fyri-myndin í búskapargongdini her á landið árinum fram yvur. Og tað er ikki tespiligur lesnaður ið Hanus Kamban so meistarliga hevur greitt frá í Dimmalætt-ing 20-21/04 um USA, citat, har ein samanseting av flatskatti, deregulering, dryppi-ástøðins-ins falska kávalætið, risastórt hall, nullvøkstur og kríggj hava skapt tað búskaparkreppu, sum kom í 2008, og sum fer at halda á í mong ár aftrat. Samstundis hava 10 tals milliónir mist síni hús og íbúðir. Fólk í hundraðtúsundatali búgva í dag í garasjum, tjøldum, konteynarum og kroysum, og norðanfyrir í USA doyggja ikki so fá av kulda, svongd og sjúka. Hetta verður borgarin, ímyndin av miðalstættini, tveittur fyri Marknaðarins fótur - verju-leysur uttan trygd, vælferð ella mentan, svøltandi, kaldur og sjúkurl! - . Hetta er tann framtíð sum okkara núverandi samgonga, við beráddum huga fyrireikar til føringar. citat enda. Júst í dag frættist, at uppskot hjá Obama varð felt av høgraheykunum í Senatinum, har skatturin hjá teimum múgvandi millióningum og milliarderum skuldi hækkað úr 15% upp í 30%. Jú, tað er ein veruleiki, at tey sum eru múgvandi og hava milliarda inn-tøk, nógv av tí uppá spekulati-ón, tey gjalda undir 15% í skatti. Hetta er júst tann sama politiska ideologi sum figgjarmálaráð-harrin og hansara fylgisneytar uppá nakrar krákumánaðar hava snara okkara vælferðarsamfel-ag yvur til. Eitt samfelag uttan menniskjavirðir, har pensionist-

ar og verkafólk gerast trælir hjá teimum fáu. Hitler og Goebbels høvdu hóast alt eini 10 ár til teir við sínum víðgongda høgra politikki vóru komnir á mál. Sambandsflokkurin sum sambært teirra stevnuskrá er ein liberalur flokkur, hevur sett seg sjálvan út á síðulinjuna. Teirra lögmaður hevur ikki ánið av hvat í stendur júst framlagda játtanar-karminum, men tað hevur ikki so nógv upp á seg so leingi sum báð-ir oddvitarnir, figgjarnnevndarfor-maðurin og figgjamálaráðharrin eru samdir politiskt um at føra ein so karráðan høgrapolitik, sum ikki fyrr er sæddur her á landið. At so landsstýrskvinnan í almannamálum fleiri ferðir í fjølmiðlunu hevurm kært sína neyð, og gjørt vart við at hon als ikki tekur undir við førda politikkinum, tað má sigast, at vera lagnunar speisemi. Tí við tí politiska maktspælið ið fór fram í flokki hennara áðrenn løgtingsvalið, kundi hon væl síggja at hennara politiska framtíð ikki varð annað enn ein finna í Fólkaflokkinum. Telvingin aftaná valið er bara ein staðfesting av , at soleiðis bleiv tað eisini. Og at vera noydd, at taka við landsstýrissessinum í almannamálum, samstundis sum flokkur hennara hevur gjørt, eins og flokkurin framyvur hevur ætlanir um, at tey á niðastu rókunum, pensionistar og verkafólk skulu knúskast upp aftur meira, tað høvdu teir 13-1400 veljarnir hjá Anniku neyvan givið sær fær um tá atkvøtt varð. Tá ið nú Annika greitt melder út, at hon tekur ikki undir við tí assosiala politikkinum ið samgongan stendur fyri, so ivist eg onga løtu í, at hon meinar tað í ramasta álvara. Tí ivist eg onga løtu í, at tað fyrr ella seinri kemur ein uppgerð, har hennara liberalu sjónarmið koma at standa sína roynd. Eingin ivi er heldur um, at fær hon ikki síni politisku fingramerkir framd og broytt tann karráða